

Висновки. Дослідженням основних аспектів сутності селянських господарств, їх місця і ролі у формуванні продовольчої безпеки країни на етапі перехідної економіки виявлено, що складність теоретичного обґрунтування селянського господарства диктує єдино можливий і, на наш погляд, єдино правильний підхід до з'ясування теоретичних положень про селянське господарство. Він повинен враховувати:

а) світовий досвід і реальні можливості його застосування в умовах української дійсності;

б) історичний досвід, включаючи дорадянський, досвід розвитку приватних і малих форм господарювання в українському селі;

в) перші кроки становлення селянського господарства в країні;

г) регіональні особливості.

У сучасних умовах селянські господарства є необхідною формою створення підприємницького класу на селі, економічні інтереси якого ефективно реалізуються при взаємодії з економічними інтересами інших суб'єктів господарювання й держави. Вважаємо, що селянські господарства — це особлива, заснована на приватній власності форма господарювання селян (як фізичних осіб), що здійснює виробництво, переробку, споживання сільськогосподарської продукції та реалізацію її надлишків. Саме тому «селян-

ське господарство», на наш погляд, доцільно розглядати як різноманітність організаційних формувань, що розвиваються на основі особистої і сімейної праці, приватній та іншій формах власності.

Список літератури

1. Дубровский С.М. Крестьянское движение в революции 1905—1907 гг. — М.: Изд-во АН СССР, 1956. — 168 с.
2. Збарський В.К. Становлення та розвиток малих форм господарювання сільських поселень. Моногр. — К.: НАУ-ДАКККіМ, 2004. — 312 с.
3. Онищенко О. Господарства населення: підсумкові оцінки, прогнози // Економіка України. — 2003. — № 3. — С. 59—68.
4. Онищенко О. Особисті селянські господарства у пореформеному розвитку аграрного сектора // Економіка України. — 2003. — №6. — С. 57—69.
5. Узун В., Сарайкин В. Роль семейных ферм и сельскохозяйственных корпораций в России и США // Аграрные доктрины двадцатого столетия: уроки на будущее. Никонские чтения, 1998. — 161 с.
6. Туган-Барановский М.И. Как нам обустроить крестьянскую жизнь. — Пенза, 1997. — 311 с.
7. Чаянов А.В. Организация крестьянского хозяйства. — М.: Коопиздат, 1925. — 387 с.
8. Юрчишин В.В. Слово на захист годувальника // Сільські вісті. — 1989. — 6 вер.
9. Юрчишин В.В. Нетрадиційний погляд на сучасну аграрну політику. — К.: ІАЕ, 2003. — 28 с.

НАУКА І ВИРОБНИЦТВО

УДК 635:330.341.1

М.Ю. Коденська,

д. е. н., професор,

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

Н.М. Перепелиця,

науковий співробітник,

Інститут овочівництва і багтанництва УААН,

(Київська дослідна станція)

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ АГРАРНОЇ НАУКИ

Однією з актуальних проблем агропромислового комплексу є інноваційний шлях розвитку виробництва. Широке впровадження інновацій за всіма напрямками діяльності сільськогосподарських підприємств забезпечує їм успішне функціонування та надає конкурентні переваги.

В.П. Ситник зазначає, що інноваційний розвиток зумовлюється багатьма чинниками: це високий інтелектуальний потенціал суспільства, рівень фінансу-

вання наукових досліджень і розробок, сформована система менеджменту в галузі трансферу (передачі) результатів науково-дослідних робіт агроформуванням, безумовно, формування повноцінного ринку науково-технічної продукції та відповідної його інфраструктури [1].

Ринок науково-технічної продукції є чітко організована, динамічна система правових, організаційних, фінансово-економічних механізмів, що регулю-

ють відносини між виробниками новацій та їхніми споживачами й водночас забезпечують збалансований попит і пропозиції інноваційної продукції на закладах конкурентоспроможності. Частка інновацій в ринковому середовищі є тим чинником, що визначає науково-технічний поступ.

Трансформація результатів наукових досліджень в інноваційну продукцію відбувається за такими етапами: проведення досліджень і здійснення наукових розробок; виробнича перевірка результатів наукової діяльності (апробація); капіталізація — правова експертиза та юридичне закріплення ексклюзивних прав авторів або власників результатів наукових досліджень на їх застосування, реалізацію, розповсюдження чи інші форми використання. На цій стадії інновація набуває статусу об'єкта права інтелектуальної власності й потребує вартісної оцінки.

Для забезпечення ефективного завершення науково-інноваційного процесу та гарантування відповідного збільшення рефінансування науки необхідно налагодити дієву систему комерціалізації інноваційних ресурсів, яка є заключною стадією формування інновації. Комерціалізація являє собою також отримання справедливої винагороди за використання закінчених наукових розробок їх продуцентами.

Оцінка вартості об'єктів інтелектуальної власності вважається найскладнішим і найсуперечливішим елементом економіки знань. Суб'єктивність процесу оцінювання, відсутність однозначно ефективних методичних підходів до його проведення веде до можливості виникнення відмінностей у величинах вартості, визначених за допомогою різних методик та різними оцінювачами тощо. Вирішення цих проблем, на думку провідних учених, вимагає «залучення до розрахунку вартості інтелектуальних об'єктів більш удосконаленого методичного інструментарію» [2].

Вартість інтелектуальної власності залежить від мети оцінки (ринкова вартість, вартість з метою бухгалтерського обліку тощо) та підходів, що застосовуються під час оцінки. Вартість інтелектуальної власності (нематеріальних активів), що визначена для одних цілей, не може бути використана для інших [3]. Наприклад, оцінка вартості інтелектуальної власності для її прийняття на баланс підприємства не може бути застосована при здійсненні комерційних операцій і т.д.

Об'єктами права інтелектуальної власності є також результати селекційної діяльності науково-дослідних установ системи УААН — сорти і гібриди сільськогосподарських культур. Майнові й немайнові права на них засвідчуються патентами та їх відповідною державною реєстрацією.

Вибір підходів до оцінки вартості новоствореного сорту (гібриду) має бути обґрунтований і зважений щодо конкретної мети здійснення такої оцінки,

з урахуванням особливих відмінностей оцінюваного об'єкта, переваг і недоліків тих чи інших підходів та притаманних їм методів оцінки.

Згідно з Міжнародними стандартами [4] для оцінки вартості об'єктів права інтелектуальної власності пропонуються три основних підходи — витратний, дохідний та ринковий, кожному з яких притаманні свої методи і методологія.

Ринковий (експертний) підхід передбачає використання ознак ринкової привабливості. Вартість сорту в цьому випадку визначається шляхом порівняного аналізу продаж подібних сортів або шляхом експертної оцінки. Однак ринковий підхід може застосовуватись лише за умов наявності інформації щодо продажу подібних за призначенням і корисністю об'єктів, достовірної інформації про ціни й умови угод з об'єктами-аналогами на відповідному сегменті ринку тощо.

В Україні ринок майнових прав на сорти знаходиться на етапі формування, тобто достатній обсяг інформації про укладення угод з приводу купівлі-продажу сортів рослин і передачі прав на їх використання відсутній, що фактично унеможливає застосування ринкового підходу до оцінки вартості сортів рослин.

Практичний інтерес має прибутковий (дохідний) підхід — визначення нинішньої вартості грошового потоку від реалізації майнових прав на сорт рослин, тобто прогнозування показників економічної ефективності (прибутку, рентабельності тощо), які можуть бути досягнуті при введенні сорту в комерційний обіг. Дохідний підхід передбачає, що ніхто не буде вкладати свій капітал у придбання будь-якого нематеріального об'єкта, якщо такий самий дохід можна отримати іншим способом [2]. Ю.М. Капіца, І.А. Мальчевський, Л.Ю. Федченко, Н.І. Аралова відзначають, що «оцінка вартості сорту за прибутком виходить з уявлення, що вартість оцінюваного об'єкта у грошовому виразі можна ототожнити з капіталом (інвестицією) визначених розмірів, що спроможний «генерувати» додатковий прибуток підприємства, за умови ефективного використання цього об'єкта» [3]. На нашу думку, в основі дохідного підходу є принцип очікування майбутніх вигод від використання власності, вартість якої визначається сумою всіх майбутніх вигод.

Майбутні вигоди від реалізації майнових прав на сорт рослин переводять у сьогоденну вартість сорту методами прямої капіталізації прибутку від його використання, дисконтування чистих грошових потоків або звільнення від роялті, які відображають послідовність одержання прибутків, їх зміну та відповідну норму віддачі. Метод прямої капіталізації прибутків полягає в тому, що загальна вартість капіталу й одержуваний від його використання прибуток пов'язані між собою позиковим відношенням,

яке передбачає повернення капіталу (амортизацію) та одержання прибутку від його використання. Завдяки капіталізації прибуток від використання оцінюваного об'єкта включається у його вартість.

Метод дисконтування чистих грошових потоків базується на аналізі надходжень за весь період володіння сортом і включає виконання таких розрахункових та аналітичних операцій: визначення майбутнього грошового потоку; аналіз доходів, отриманих протягом попередніх періодів; прогноз ризиків, що впливають на обсяг доходів від реалізації прав на сорт; аналіз та оцінку понесених витрат, прогноз витрат; аналіз раніше здійснених інвестицій і прогноз передбачуваних обсягів капітальних вкладень на інноваційні цілі; розрахунок грошового потоку для кожного прогнозного року; визначення відповідної ставки дисконту; виконання розрахунків з приведення надходжень на всіх етапах розрахункового періоду до нинішньої вартості.

До методів непрямої капіталізації належить метод звільнення від роялті, який «ґрунтується на припущенні, що сорт, який використовує підприємство, нібито йому не належить, а додатковий прибуток, призначений для сплати у вигляді роялті власникам цього сорту як винагороди, залишається на підприємстві» [5]. При розрахунках вартості об'єктів права інтелектуальної власності цим методом визначають: розміри щорічних надходжень додаткового прибутку (роялті) як певний відсоток від планованих обсягів реалізації ліцензованої продукції за гіпотетичною ліцензійною угодою (припускається, що така ліцензійна угода могла б існувати, якби об'єкт права інтелектуальної власності не належав підприємству); щорічні дисконтовані (капіталізовані) на дату оцінки грошові потоки додаткового прибутку (роялті).

На розмір ставок роялті впливатимуть такі обставини: економічна ефективність гіпотетичної ліцензії; наявність та обсяг правової охорони; обсяг прав, які передаються за гіпотетичною ліцензією; обсяг документації на ноу-хау, що передаються за гіпотетичною ліцензією; інжиніринг; кон'юнктура ринку; конкурентні пропозиції.

Масштаби використання цього методу прямо залежатимуть від наявності інформації про ліцензійні угоди з подібними активами, або, як мінімум, про ставки роялті у досліджуваній галузі.

Витратний підхід застосовують до ОПВ, які створюються правовласниками, і тих, для яких не існує активного ринку (науково-дослідні та дослідницько-конструкторські розробки, програмні продукти спеціального призначення тощо) [6].

Витратний підхід — розрахунок вартості сорту, що базується на аналізі фактично здійснених витрат на створення сорту і доведення його до етапу, на якому він придатний до державної реєстрації та використання відповідно запланованої мети. Основними

перевагами витратного підходу є можливість проведення достатньо точної оцінки витрат, пов'язаних зі створенням об'єктів інтелектуальної власності; можливість поелементної оцінки складових цілісного об'єкта; нормативно-методична урегульованість. При цьому підході використовують метод первісних витрат. Вартість об'єктів права інтелектуальної власності, що визначається цим методом, називається історичною, оскільки базується на фактично здійснених витратах на їх створення. Інформація міститься в бухгалтерській звітності підприємства. У разі необхідності раніше понесені витрати можуть бути скориговані з урахуванням часу створення оцінюваного об'єкта та реальних умов господарської діяльності підприємства (метод приведених витрат). На практиці цей метод використовують за умов, що витрати на створення об'єктів права інтелектуальної вартості здійснювалися нещодавно й, відповідно, немає необхідності коригувати їх з урахуванням фактора часу.

Метод вартості заміщення передбачає вибір об'єкта, еквівалентного до оцінюваного за своїми функціональними можливостями та варіантом використання. Вважається, що максимальна вартість об'єктів інтелектуальної вартості визначається мінімальною ціною, яку варто заплатити під час купівлі об'єкта з аналогічною споживчою вартістю [2].

Проте складність і довготривалість процесу селекції сорту надзвичайно ускладнює застосування вищевказаних методів витратного підходу до оцінки його вартості. Ефективне використання витратного підходу можливе лише за наявності точних даних бухгалтерського обліку про обсяги витрат на здійснення селекційної діяльності. Тому підтримуємо думку М.О. Гончара та М.В. Мельниченка про те, що найбільш прийнятним для розрахунку вартості сортів рослин витратним підходом є метод відновної вартості [7], який ще називають методом вартості відтворення. Суть даного методу полягає в розрахунку вартості «як суми витрат, необхідних для створення нової, точної копії об'єкта, що оцінюється, на основі сучасних цін на сировину, матеріали, комплектуючі вироби та інше» [8]. Застосування методу відновної вартості потребує наявності документів щодо дотримання при створенні оцінюваного сорту технології селекції з описом витрат, що здійснюються на кожному етапі у вигляді технологічної карти чи її аналогу.

Для прикладу нами було розраховано вартість новостворених сортів і гібридів овоче-баштанних культур для відкритого та захищеного ґрунту селекції Київської дослідної станції Інституту овочівництва і баштанництва УААН із застосуванням вищевказаного методу.

На Київській дослідній станції за 66 років її діяльності селекціонерами було створено 58 сортів і

гібридів овоче-баштанних культур. У тому числі, в період з 1991 по 2005 рік було зареєстровано 11 сортів помідорів для відкритого ґрунту, 6 гібридів помідорів для захищеного ґрунту, 6 сортів капусти білоголової, 1 гібрид перцю солодкого, 1 сорт моркви столової, 1 сорт дині для захищеного ґрунту.

Розрахунок вартості новостворених сортів і гібридів овоче-баштанних культур селекції Київської дослідної станції ІОБ УААН проводився за фактичними даними, що підтверджуються технологічними картами, даними бухгалтерського обліку, кошторисами витрат на науково-дослідні роботи тощо (табл. 1) із застосуванням запропонованої нами формули:

$$V_s = \sum_{t=1}^n V_t/m + V_m$$

де V_s — вартість сорту — сума витрат, необхідних для створення точної копії сорту, що оцінюється на основі сучасних цін на сировину, матеріали та ін.; V_t — витрати на створення, доведення до стану готовності для господарського використання або реалізації сорту, що фінансуються з різних джерел у t -му році; V_m — витрати на сортовипробування, правову охорону новоствореного сорту в розрахунковому періоді (оформлення заявок на патент, листування щодо заявки, сплата зборів за дії, пов'язані із здійсненням та захистом права на сорт тощо); t — рік розрахункового періоду (t варіює від 1 до n); n — кількість років, що включаються у розрахунковий період; m — кількість створених сортів певної культури в розрахунковому періоді.

Отже, вартість створення та введення в господарський обіг нового сорту помідорів для відкритого ґрунту становить 285 тис. грн, а гібриду помідорів для захищеного ґрунту — 224,4 тис.; часнику — 152,4 тис.; редису — 190,3 тис.; гібриду огірка для захищеного ґрунту — 287,4 тис.; дині, кавуна — 174,5 тис. грн.

Найдорожчим селекційним процесом є створення сортів дворічних овочевих культур — капусти, буряку, моркви, цибулі тощо, через тривалість процесу селекції, що вдвічі більший, ніж для однорічних культур. Так, собівартість створення сорту капусти білоголової становить 497,6 тис. грн, що майже вдвічі більше, ніж помідорів.

Метод відновної вартості дає змогу не тільки визначити реальну собівартість закінчених наукових розробок — сортів і гібридів овоче-баштанних культур, а й прогнозувати витрати на подальше ведення селекції.

Відсутність достатнього обсягу інформації та досвіду з питань купівлі-продажу сортів і гібридів овоче-баштанних культур, відсутність розвинутого наукоємного ринку унеможливорює реалізацію майнових прав продуцентом наукової продукції. Тому передача прав на використання сортів за ліцензійними угодами є основним стабільним джерелом ресурсного забезпечення інноваційної діяльності наукових установ. При передачі або наданні прав на застосування інновацій за ліцензією на договірних засадах визначається розмір винагороди — роялті для врахування законних інтересів наукової установи.

Застосування показників роялті дає можливість розрахувати потенційну окупність сорту. Для цього, на наш погляд, доцільно скористатися методом річного рейтингу інноваційного продукту, як числового показника оцінки вигод, що очікується одержати від використання новоствореного сорту. В межах цього методу визначається первісна та справедлива вартість об'єктів права інтелектуальної власності. Результати практичних розрахунків наведені в таблиці 2.

Наведені розрахунки свідчать, що первісна вартість новоствореного сорту, розрахована методом річного рейтингу, становить: для культури помідорів — 260,0 тис. грн, капусти — 2062,5 тис., реди-

Таблиця 1

Розрахунок вартості новостворених сортів і гібридів овочевих культур

Культура	Період створення, років (t)	Кількість фактично створених сортів, гібридів, (m)	Витрати на створення в поточному році, тис. грн (V_t)	Витрати на правову охорону в 2005 році, грн (V_m)	Вартість сорту (гібриду), тис. грн (V_s)
<i>Відкритий ґрунт</i>					
Помідори, сорт, гібрид	15	11	207,9	1462	285
Капуста, сорт	15	6	198,5	1462	497,6
Редис, сорт, гібрид	5	1	31,5	1462	190,3
Часник, сорт	5	1	30,2	1462	152,4
<i>Захищений ґрунт</i>					
Помідори, гібрид F1	15	8	118,9	1462	224,4
Огірки, гібрид F1	5	1	47,7	1462	287,4
Дині, гібрид F1	5	1	34,6	1462	174,5

**Оцінка вартості новостворених сортів овоче-баштанних культур
методом річного рейтингу інноваційного продукту**

Культура	Урожайність, кг/га (<i>O</i>)	Біржова ціна насіння 1 репродукції, грн /кг (<i>C</i>)	Рейтинг сорту (<i>R</i>), тис. грн	Термін охоронного документа, років (<i>T</i>)	Первісна вартість сорту, тис. грн. (<i>Pv</i>)	Справедлива вартість сорту, тис. грн (<i>Cv</i>)
Помідори	80,0	130,00	10,4	25	260,0	52,0
Капуста	500	165,00	82,5	25	2062,5	412,5
Редис	500	28,00	14,0	25	350,0	70,0
Часник	3500	8,00	28,0	25	700,0	140,0

Таблиця 3

**Потенційна окупність витрат на створення та введення в господарський обіг нових сортів
овоче-баштанних культур**

Культура	Вартість сорту (тис. грн), розрахована за методом			Вартість роялті, що залишається на відшкодування витрат наукової установи, тис. грн. (гр.4 50 %)	Потенційна окупність сорту, років (гр.2 / гр.5)
	відновної вартості	річного рейтингу			
		Первісна вартість	Справедлива вартість (за 1 рік використання)		
1	2	3	4	5	6
Помідори	285,0	260,0	52,0	26,0	11,0
Капуста	497,6	2062,5	412,5	206,3	2,4
Редиска	190,3	350,0	70,0	35,0	5,4
Часник	152,4	700,0	140,0	70,0	2,2

су – 350,0 тис., часнику – 700,0 тис. грн. При цьому потенційний дохід наукової установи (роялті), що передає за виключною ліцензією право користування сортом на площі 50 га ліцензіату, становить: для помідорів – 52,0 тис. грн щорічно, капусти – 412,5 тис., редису – 70,0 тис., часнику – 140,0 тис. грн.

Зважаючи на те, що первісна вартість відображає потенційну окупність сорту вартістю продукції від використання її в параметрах рейтингу за весь термін дії охоронного документа, для розрахунку потенційної окупності й подальшого порівняння показників вартості новоствореного сорту овочевих культур дані попередніх розрахунків зведено в таблицю 3.

Дані таблиці 3 свідчать, що показники вартості новостворених сортів, розраховані різними методами, мають суттєві розбіжності. Відновна вартість створення сорту капусти становить 497,6 тис. грн, а її первісна вартість за методом річного рейтингу – 2062,5 тис. грн, тобто перевищує попередню оцінку більш як у чотири рази. Для сорту помідорів ці розрахункові дані майже збігаються – 285,0 і 260,0 тис. грн відповідно. Для редису різниця становить 160 тис. грн, а для часнику – 548 тис. грн. Найкоротший потенційний термін окупності витрат на створення сорту за рахунок відрахувань роялті мають такі культури як часник і капуста – до 3 років, найдовший – помідори (11 років), а строк окупності сорту редиски – майже 6 років.

Висновки. Стандартами бухгалтерського обліку рекомендується обліковувати нематеріальні активи (сорт) за первісною вартістю. Проте цей показник,

розрахований методом річного рейтингу, не відображає реальної вартості наукової розробки. Щодо сорту помідорів він нижчий за вартість відтворення на 9 %, а у часнику – вищий на 459 %. Тому, на нашу думку, показник первісної вартості, визначений методом річного рейтингу, не може бути застосований для обліку нематеріальних активів. Рекомендуємо розраховувати облікову вартість сортів і гібридів овоче-баштанних культур, як нематеріальних активів науково-дослідних установ, методом відновної вартості витратного підходу.

Крім того, на наш погляд, вартість закінчених наукових розробок, визначена за методом відновної вартості, дає змогу:

- аналізувати економічну ефективність інновацій;
- за результатами аналізу визначати пріоритетні напрями досліджень;
- прогнозувати витрати на створення нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур;
- визначати обсяги необхідних інвестиційних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності наукових установ.

Список літератури

1. Ситник В.П. Про завдання наукових установ Академії щодо активізації трансферу інновацій в агропромислове виробництво // Економіка АПК. – 2006. – №11. – С. 4–8.
2. Бутнік-Сіверський О.Б., Гавриленко О.П., Довгий С.О. та ін. Оцінка інтелектуальної власності. Бухгалтерський облік та оподаткування. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 1999. – 352 с.
3. Рекомендації з оцінки вартості інтелектуальної власності / Капіца Ю.М., Мальчевський І.А., Федченко Л.Ю., Аралова Н.І. – К., 2001. – 40 с.

4. Лынный Н. Международные стандарты оценки и сертификации стоимости объектов ИС // Интеллектуальная собственность. — 1996. — №9—10. — С. 2—6.
5. Методичні підходи до оцінки вартості і використання об'єктів права інтелектуальної вартості в наукових установах УААН. — К.: ІАЕ УААН, 2003. — 31 с.
6. Методичні рекомендації щодо трансформації наукової продукції в об'єкти права інтелектуальної власності та їх

капіталізація / Ситник В.П., Бойко М.Ф., Гойчук А.Ф. та ін. — К.: ННЦ «ІАЕ», 2006. — 69 с.

7. Гончар М.О., Мельниченко М.В. Оцінка вартості сортів рослин як об'єктів інтелектуальної власності // Вісник аграрної науки. — 2005. — №3. — С. 62—66.
8. Методика оцінки вартості сорту як об'єкта інтелектуальної власності, розміру сплати роялті та винагороди авторам сорту (концептуальні положення). — К.: ІАЕ УААН, 2002. — 15 с.

УДК 631.15.33 + 632

П.П. Мельник,

к. е. н.,

Інститут захисту рослин УААН

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙ В ЗАХИСТІ РОСЛИН

Аналіз впровадження сучасних досягнень науково-технічного прогресу в захисті рослин свідчить, що інноваційна діяльність зумовлюється не лише економічним станом сільськогосподарського виробника, а й специфікою наукових розробок. З огляду на це необхідно сприяти розвитку таких ринкових відносин, які є взаємовигідними для суб'єктів ринку. Отже, інновації в захисті рослин, які застосовуються в аграрному виробництві, мають забезпечувати інтереси як їх виробника, так і споживача, тим самим збільшувати обсяги високоякісної та конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції, а відповідно і дохід суб'єкта господарювання. Проте, нині механізм взаємодії цих суб'єктів дещо деформований. Основними причинами такого явища є недостатність грошових коштів, відсутність кваліфікованих спеціалістів із захисту рослин, високі ціни на матеріально-технічні ресурси, недостатня поінформованість і реклама своєї продукції розробниками інновацій. Спостерігається й свідоме ігнорування економічними суб'єктами впровадження інновацій у виробництво.

У сучасних умовах сільськогосподарського виробництва підвищуються вимоги до оцінки економічної ефективності інновацій, яка обґрунтовує подальше застосування інноваційних розробок. Споживач, одержуючи їх, попередньо визначає, наскільки вигідною і конкурентоспроможною буде одержана продукція, що сприятиме збільшенню прибутку, мінімізації витрат на виробництво інноваційної продукції тощо.

Практикою доведено, що галузі рослинництва не можуть розвиватися без захисту рослин, а інновації здійснюються за умов комплексної взаємодії розробників наукової продукції з її споживачами. Це єдиний процес, який потребує часу — від зародження ідеї, її розробки й до освоєння виробником. При

цьому новація, як новий вид продукту (технологія, процес, метод, послуги та ін.), набуває нової якості і стає інновацією, що означає введення нового, відновлення [1]. Відповідно здійснюється інноваційний процес створення, поширення та впровадження в аграрне виробництво інновацій в захисті рослин, метою якого є підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

Захист рослин від шкідливих організмів є технологічним процесом виробництва у галузі рослинництва, одними з вирішальних факторів підвищення її ефективності. З огляду на це проблема попередньої економічної оцінки ефективності інновацій у захисті рослин набуває особливої актуальності.

Метою статті є висвітлення методичних підходів до оцінки ефективності інновацій в захисті рослин для їх подальшого використання у виробничій діяльності сільськогосподарських підприємств.

Для створення інновацій потрібна сформована сукупність інтелектуальних (технологічна документація, винаходи, патенти, ліцензії, корисні моделі, промислові зразки), фінансових (власні, бюджетні, інвестиційні кошти, гранти); матеріально-технічних (матеріали і лабораторне обладнання, транспортні засоби та пально-мастильні матеріали) ресурсів, а також інфраструктура наукової установи — відділи, лабораторії, сектори та їх зв'язки з виробниками засобів захисту рослин [2].

Щодо оцінки ефективності інновацій, то в науковій літературі описано певні методичні підходи і методики, які доцільно використовувати при оцінюванні інновацій в захисті рослин. Так, кількісним показником, що характеризує ефективність інновацій захисту рослин у виробництві, є коефіцієнт фактичної результативності роботи, рекомендованої ЮНІДО (Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку), але з уточненням для наукової ді-